

Loimaan kaupunki

Arviointi- kertomus 2019

TARKASTUSLAUTAKUNTA

Sisällys

Puheenjohtajan terveiset.....	3
Loimaalla kasvamme yhdessä - kasva kanssamme.....	4
Tarkastuslautakunnan toiminta	7
Kaupungin taloudellinen tilanne	10
Toiminnallisten ja taloudellisten tavoitteiden asettaminen ja toteuttaminen	12
Kaupungin taloudellinen asema ja sen kehitys	13
Talouden tasapainottamistoimintojen arviointi	15
Vuoden 2018 arviointikertomuksen toimenpide-esitysten toteutuminen ja yleisarvioita tilinpäätöksestä 2019.....	16
Kuntalaisten osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuuksien edistäminen	17
Hallintopalveluala	18
Konserniyhtiöt ja muut osallisuudet	19
Sosiaali- ja Terveyspalveluala	20
Sivistyspalveluala	23
Elinympäristöala	25
Loimaan Vesi-Liikelaitos	26
Tarkastuslautakunnan toimenpide-esitykset	27
Allekirjoitukset	28

Puheenjohtajan terveiset

Koronan varjossa

Tilinpäätöksen valmistuessa ja arviointikertomusta työstettäessä koronavirus on ollut tahtomattamme arjessamme mukana jatkuvasti ja se on vaikuttanut merkittävästi jokapäiväiseen elämäämme.

Arvioimme tässä nyt kaupunginvaltuuston 2019 vuodelle asettamien tavoitteiden täyttymistä. Siksi arviointikertomuksessa ei oteta paljonkaan kantaa virukseen; se alkoi muuttamaan arkeamme vasta tänä vuonna.

On tarkoituksenmukaista, että vuoden 2021 talousarviota valmisteltaessa otetaan huomioon menneen vuoden tilinpäätöksestä tehty arviointikertomus. Vallitsevassa tilanteessa kuitenkin tulevaa talousarviota tehdessä sitä tullaan valmistelemaan täysin uudessa tilanteessa ja monia toiminnallisia ja taloudellisia tavoitteita joudutaan tarkastelemaan kriittisesti ja hyvistäkin asioista voidaan joutua luopumaan.

Mutta yhteistyöllä ja selkeillä tavoitteilla voitamme vaikeudet ja pääsemme eteenpäin positiivisempaan tulevaisuuteen.

Tarkastuslautakunta haluaa kiinnittää entistä enemmän huomiota yhteistyöhön kaupungin organisaation sisällä ja siihen, että alakohtaisissa palveluissa asetetaan selkeitä mitattavia tavoitteita ja päämääriä. Talousarviossa on hyvä asettaa entistä enemmän resursseja kuntalaisten terveyteen ja hyvinvointiin tähtääviin ennalta ehkäiseviin toimenpiteisiin kuin tapahtuneiden vahinkojen ja pahentuneiden oireiden hoitoon jälkikäteen.

Jukka Laaksonen

Tarkastuslautakunnan puheenjohtaja

Loimaalla kasvamme yhdessä - kasva kanssamme

Kaupunginvaltuuston vuonna 2013 ja 2018 hyväksymät strategiset tavoitteet ohjasivat Loimaan toimintaa vielä vuonna 2019. Valtuusto hyväksyi tammikuussa 2019 ”Loimaalla kasvamme yhdessä -kasva kanssamme” strategiaohjelman, jonka perusteita on osin jo vuonna 2019 käytetty ohjaamassa toimintaa.

Talouden tasapainottamistarve jatkuu

Vuoden 2019 taloudellinen tulos oli yli 3,2 miljoonaa euroa alijäämäinen, joka vaatii aiempien vuosien alijäämien kanssa seuraavina neljänä vuotena vähintään 7,6 miljoonan euron ylijäämäisiä tilinpäätöksiä. Talouden säästöohjelmaa tulee siten toteuttaa erittäin määrätietoisesti ja talouden tasapainottamista jatkaa jokaisella toiminta-alueella. Esimerkiksi tulopohjan heikkeneminen, sote-palveluiden korkeat asukaskohtaiset kustannukset ja palvelurakenteen hajanaisuus ovat hyvin haasteellisia ja vaativat vastuullista päätöksentekoa kaupungin viranhaltijoilta ja luottamushenkilöiltä. Kuntalakikin edellyttää tarkkaa koko kuntakonsernin talouden ennakoimista ja suunnitelmallisuutta tulevien taloussuunnitelmakausien aikana.

Hyvä talousarviokuri

Vuoden 2019 tilinpäätöksessä erityisesti suurimman kuluerän eli hyvinvointipalveluiden toimintakate oli 63,4 miljoonaa euroa (v.2018 64,3 miljoonaa euroa). Alkuperäiseen talousarvioon nähden ylitys oli 1,75 miljoonaa euroa (2,8 %) ja muutettuun alitus oli 1,1 miljoonaa euroa (1,7 %). Konsernin johto, elinvoima ja kaupunginhallitus ylittivät selvästi muutetunkin talousarvionsa kulut. Aikaisempien vuosien tapaan ei V-S sairaanhoitopiirin laskutus sentään poikennut viime vuonna suuresti talousarviosta.

Kestävä säästö syntyy vain rakenteita muuttamalla ja tuottavuutta kasvattamalla

Vuoden 2019 talouden tasapainottamisohjelman mukaisilla toimenpiteillä ei ole ollut riittävää vaikutusta säästöjen aikaansaamiseen. Kunnallisveron noston 21,0 %:iin piti tuoda lisätuloja, mutta verohallinnon käytäntöjen muutoksen takia kunnallisverot jäivät jopa alle vuoden 2018 tason. Vuonna 2020 on tasapainottamisohjelmaa jatkettu. Nähtäväksi jää, miten onnistutaan palvelutuotannon ja kaupunkirakenteen ylläpidossa ja alijäämien kattamisessa.

Investoinnit tuovat taloudelle merkittävän riskin

Kaupunginhallitus on keskeyttänyt kaupungintalon peruskorjaushankkeen, mikä on tässä tilanteessa oikea tilannearvio. Ylistaronkatu 36 hankinta väistötiloiksi oli lautakunnan mielestä hyvä ratkaisu. Sen käyttöönoton hitaus tosin ihmetyttää, kuten myös korjausten kustannusarvion ero todellisiin tarjouksiin verrattuna. Kaupungin tulee varautua myös strategiaan elinvoimaisuutta parantaviin hankkeisiin. Lautakunta kehottaa tarkastelemaan investointeja kokonaisuutena ja arvioimaan niiden tarpeellisuutta ja toteuttamismahdollisuuksia realistisesti. Kuntaliitosten kautta kaupungilletullut ”ylimääräinen” kiinteistömassa, sen ylläpito, korjaaminen, myynti onvarsin haasteellista. Tarkastuslautakunnan mielestä ratkaisuja asiassa ei kuitenkin pidä tehdä liian äkkinäisesti vaan hyvin harkiten.

Elinvoimaisuus kasvuun

Kaupungin elinvoimaisuus ei ole kehittynyt toivotulla tavalla arvioitiinpa sitä väestön, työttömyyden, yritysten ja työpaikkojen määrän kehityksellä tai Loimaan sijoittumisella erilaisissa kyselyissä. Myös rakentaminen ja tonttikauppa ovat hiljentyneet. Strategisten kärkihankkeiden eteneminen ja yritysten vireillä olevat investoinnit antavat kuitenkin tulevaisuuden uskoa. Työttömyyden vähentämisen ja elinvoiman kehittämisen tulee olla jatkossa koko kaupungin yhteinen tehtävä.

Asiakslähtöisyys

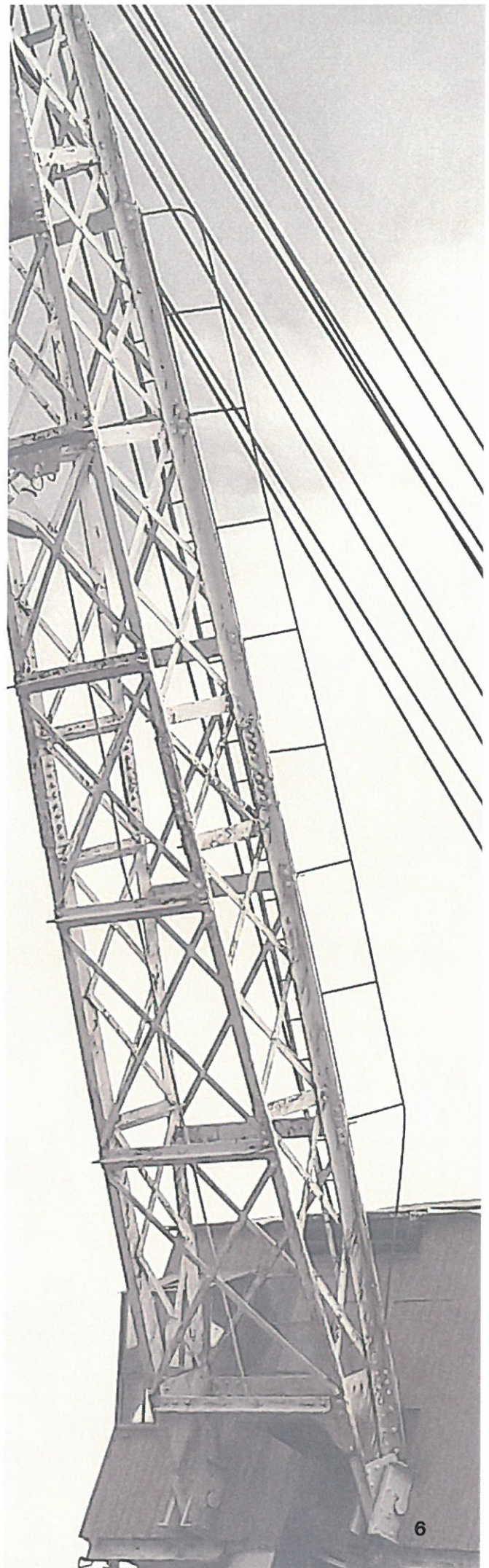
Asiakslähtöisyyden ja kuntalaisten osallistamisen eteen on vuoden 2019 aikana tehty töitä edellisen vuoden tapaan. Tämä näkyy mm. nuorisopalveluiden tarjonnassa. Osallistamista ei ole organisoitu yhteisesti koko kuntatasolla. Sille ei ole asetettu yhteisiä tavoitteita, resursseja tai raportointitapoja, mm. kaupungin internetsivujen kehittäminen oli pitkään jäissä. Lautakunta suosittelee, että osallistamiselle luodaan yhteiset pelisäännöt ja että kuntalaisten mielipiteitä entistä enemmän otetaan huomioon jo asioiden valmisteluvaiheessa ennen lopullisia päätöksiä. Osallistuva budjetointi on esimerkki uudesta, vuonna 2019 ensi kertaa käyttöön otetusta toimintatavasta: Kaupunki järjesti kuulemistilaisuuden vuoden 2020 budjetista Sarka-Museolla 16.9.2019.

Tavoitteet ilman mittareita eivät ohjaa toimintaa

Strategia on selkeytynyt ja edellytykset sen ohjaavuudelle ovat parantuneet. Tavoitteiden asettamisen puutteet kuitenkin heikentävät oleellisesti sen ohjaavuutta. Ilman selkeitä tavoitteita, mittareita ja niille asetettuja tavoitearvoja, ei tavoitteilla pystytä ohjaamaan toimintaa. Talousarviossa pitäisi olla myös toiminnallisia ja laadullisia tavoitteita sekä niiden arvioimiseksi kehitettyjä mittareita eikä vain taloudellisia mittareita. Uutta talousarviota tehdessä tulee nämä asiat huomioida ja tuoda esille.

Vastaako kaupungin organisaatio tulevaisuuden tarpeisiin?

Toimintaympäristön nopeat muutokset edellyttävät johtamisen, toimintatapojen, organisaation, ja rakenteiden sekä resurssien jatkuvaa tarkastelua. Tarkastuslautakunta haluaa herättää aktiivista keskustelua nykyisestä organisaatiosta, resurssien kohdentamisesta, luottamushenkilöiden roolista, organisaation muutostarpeista tulevaisuudessa ja rakenteellisten uudistusten kehittämisestä.

Tarkastuslautakunnan toiminta

Tarkastuslautakunnan tehtävänä on toteuttaa kuntalain 121 §:n ja kaupungin hallintosäännön 71-77 §:ien edellyttämiä tehtäviä.

Tarkastuslautakunta edustaa kaupungissa ulkoista valvontaa, jonka toisen osan muodostaa tilintarkastajan suorittama tilintarkastus.

Tarkastuslautakunnan kokoonpano 2019

Varsinainen jäsen	Henkilökohtainen varajäsen
Laaksonen Jukka, pj	Härmäaho Hannu
Kiviniemi Sanni, vpj	Paljakka Anne
Boenisch Maiju	Ojala Jouni
Heinonen Sampsa	Hongisto Jaana
Kuusinen Anne	Pinta Johanna
Mikkola Hannes	Kuusisto Raimo
Riuttaskorpi Antti	Kraama Markku

Tarkastuslautakunnan esittelijänä on toiminut puheenjohtaja Jukka Laaksonen. Lautakunnan asioiden teknisenä valmistelijana ja sihteerinä on toiminut vuoden 2019 aikana arkistosihteeriksi Sami Männistö.

Hallinnon ja talouden tarkastajana on kilpailutuksen jälkeen toiminut JHTT-yhteisö PwC Julkistarkastus Oy, myöhemmin yritysoston jälkeen KPMG Julkistarkastus Oy, jonka kanssa 22.8.2019 tehty sopimus kattaa kaupungin ja sen konserniyhtiöiden tarkastuksen vuosina 2019-2022 sekä mahdollisesti optiovuosina 2023-2024.

Vastuunalaisena tilintarkastajana on toiminut JHTT Mikko Luoma. Tarkastusryhmään ovat kuuluneet tarkastajat Meri Raasehorn-Luumi, Maija Toivonen ja Ville Hannukainen.

Tilintarkastaja on raportoinut suorittamistaan tarkastuksista lautakunnalle ja antanut kuntalain 125 §:n mukaisen tilintarkastuskertomuksen edelleen kaupunginvaltuustolle toimitettavaksi.

Tarkastuslautakunta on todennut seuraavat varsinaisten jäsentensä esteellisyydet:

Varapuheenjohtaja Sanni Kiviniemi, jäsenet Sampsa Heinonen ja Antti Riuttaskorpi ovat esteellisiä sivistysvaliokunnan arviointiin.

Jäsen Maiju Boenisch on esteellinen kaavatoimikunnan arviointiin ja jäsen Anne Kuusinen on esteellinen elinympäristövaliokunnan arviointiin.

Tarkastuslautakunta on sopinut jäsentensä työnjaosta seuraavaa:

Sampsa Heinonen ja Hannes Mikkola arvioivat kaupunginhallituksen ja sen alaisten toimielinten, myös kuntakonsernin osakeyhtiöiden toimintaa. Jukka Laaksonen arvioi sivistysvaliokunnan ja sen alaisten toimielinten toimintaa. Maiju Boenisch, Anne Kuusinen ja Hannes Mikkola arvioivat hyvinvointivaliokunnan ja sen alaisten toimielinten toimintaa.

Sanni Kiviniemi arvioi elinympäristövaliokunnan ja sen alaisten toimielinten toimintaa. Antti Riuttaskorpi arvio Loimaan Vesi-liikelaitoksen toimintaa.

Tarkastuslautakunta on laatinut valtuustokaudelle 2017-2020 arviointisuunnitelman, jota se käyttää toimintansa perusohjeena. Vuonna 2019 lautakunta on kokoontunut 13 kertaa sekä vuonna 2020 31.5. mennessä 8 kertaa. Lautakunta on myös koulutautunut tehtäviinsä vuoden 2019 aikana kahdessa koulutustilaisuudessa. Työtään lautakunta on toteuttanut etukäteen laadittua työohjelmaa hyödyntäen ja arviointityössä on käytetty apuna kokouksiin kutsutuille etukäteen lähetettyjä arviointilomakkeita.

Vuonna 2019 tarkastuslautakunnan arviointityön painopistealueena on ollut seurata ja arvioida koko kaupungin johtamis- ja ohjausjärjestelmiä, organisaatiouudistuksia, kuntastrategian tavoitteita ja niiden toteutumista, eduskunnassa keväällä 2019 kesken jääneen maakuntauudistushankkeen vaikutuksia, talouden seurantaa ja tasapainottamista sekä investointeja. Erityiskohteena on edelleen ollut sosiaali- ja terveysalan sekä sivistysalan eri palvelustrategioiden toteuttaminen valtuuston asettamien tavoitteiden kautta.

Lautakunnan tehtävänä on ollut myös johtavien luottamushenkilöiden ja viranhaltijoiden päätöksenteossaan mahdollisesti esiintyvien sidonnaisuuksien ilmoittaminen avoimuuden lisäämiseksi kaupungin internet-sivuilla. Sidonnaisuusilmoitukset on päivitetty vuoden 2019 aikana.

Lautakunta kävi keväällä 2019 tutustumassa Virttaan ala-asteeseen, Alastaron yläasteeseen, Hirvikosken yhtenäiskouluun ja Metsämaan peruskouluun, joiden edustajilta lautakunta sai hyvää tietoa koulujen tilanteesta. Helmikuussa 2020 lautakunta kävi tutustumassa Hirvikosken yhtenäiskoulun erityisen tuen ryhmien toimintaan, Tuulensuun Palvelukeskukseen, Attendo Mariian Kartanoon ja Alastarolla elinympäristöalan tehtäviin.

Tarkastuslautakunnan, tehtävät ovat kuntalain 121 §:n mukaan:

Lautakunta kuuli kokouksissaan kaupunginjohtaja Jari Rantalaa, vt. talousjohtaja Sari Lainetta kaupungin yleisestä taloustilanteesta, vuoden 2020 veroprosenttien ja vuoden 2020 talousarvion päätöksentekoprosesseista sekä vuosien 2021-2023 taloussuunnitelmasta.

Vuoden 2019 tilinpäätöksestä kuultiin pitkin loppuvuotta ennakkotietoja ja lopullisen tilinpäätöksen luvuista ja mm. investoinneista saatiin selvitystä.

Lautakunta kuuli myös mm. sosiaali- ja terveysjohtajia Jaakko Kaunistoa ja Timo Hokkasta, kehittämisjohtaja Matti Tunkkaria, vt. teknistä johtajaa Pekka Rouhiaista, rakennuttamisinsinööri Harri Laaksosta, sivistysjohtaja Manne Pärköä, johtava ylilääkäri Sari Koistista, vanhustyönohjaaja Kaija Muhosta ja muutamaa muuta kaupungin työntekijää asiantuntijoina sekä hyvinvointivaliokunnan puheenjohtaja Jari Välimäkeä. Lautakuntaa työllisti alkuvuonna erityisesti vuoden 2018 tilinpäätöksen laatimisen yhteydessä ilmenneet ongelmat.

Kaupungin taloudellinen tilanne

Toiminnallisten ja taloudellisten tavoitteiden asettaminen ja toteuttaminen

Kuntastrategia

Kaupunginvaltuusto on hyväksynyt 14.1.2013 Loimaan linja 2013-2016 strategian ohjauksena päätöksenteko- ja johtamisjärjestelmässä. Kullekin strategialinjaukselle on määritetty keskeisimmät menestyksenedellytykset, painopisteet, tavoitteet ja toimenpiteet sekä palvelujen ja toiminnan arviointiin liittyvät mittarit. Valtuusto seuraa ja arvioi strategisten ja toiminnallisten tavoitteiden toteutumista vuosittain tilinpäätöksen ja toimintakertomuksen yhteydessä.

Strategian uudistustyö aloitettiin uuden kaupunginhallituksen toimesta ja maaliskuussa 2018 valtuusto hyväksyi uusitun kuntastrategian. Se pohjautui hyvin pitkälle aiempaan strategiaan, jota käytännössä noudatettiin vielä vuonna 2019. Uusi kuntastrategia vuosille 2019-2021 "Loimaalla kasvamme yhdessä - kasva kanssamme" on hyväksytty valtuustossa tammikuussa 2019. Strategia on erittäin kunnianhimoinen varsinkin nykyisessä vaikeassa taloustilanteessa, jota maailmanlaajuinen pandemiavirus vielä vaikeuttaa.

Hallintosääntö

Kuntalain 90 §:n mukaan kunnassa on oltava hallintosääntö, joka sisältää määräykset hallinnon ja toiminnan järjestämiseen, päätöksentekoon ja hallintomenettelyyn sekä valtuuston toimintaan liittyvistä asioista. Kaupunginvaltuusto hyväksyi 13.3.2017 hallintosäännön, joka astui voimaan 1.6.2017. Siihen on sisällytetty lain vaatimat elementit eli koottu eri toimielinten erilaiset säännöt yhteiseksi kokonaisuudeksi.

Hallintosääntöä on päivitetty viimeksi 10.12.2018. Hallintosäännössä on varsin vähän määritetty kaupungin tilinpäätöksen laatimisperiaatteita; niitä tulee tarkastuslautakunnan mielestä tarkentaa yksityiskohtaisemmiksi. Luottamushenkilöiden asema hallintosäännössä perustuu ns. valiokuntamalliin, jolla vaaleissa valittujen päätöksentekijöiden on ajateltu toimivan entistä vastuullisemmin kuntansa parhaaksi.

Hallintosäännössä on muutostarpeita, joita kaupunginhallitus tuonee valtuuston päätettäväksi ennen ensi vuoden 2021 kuntavaaleja. Siinä yhteydessä on syytä tarkastella luottamushenkilömääriä valtuustossa, kaupunginhallituksessa, valiokunnissa, lautakunnissa ja muissa luottamuselimissä. Myös valiokunta- ja lautakunta malleja on silloin syytä tutkia uudelleen tulevina vaihtoehtoina.

Kaupungin taloudellinen tilanne

Toiminnallisten ja taloudellisten tavoitteiden asettaminen ja toteuttaminen

Talousarvio ja -suunnitelma

Kuntalain 110 §:n mukaan valtuuston on vuoden loppuun mennessä hyväksyttävä kaupungille seuraavaksi kalenterivuodeksi talousarvio ottaen huomioon kuntakonsernin talouden vastuut ja veloitteet. Talousarvion hyväksymisen yhteydessä valtuuston on hyväksyttävä myös taloussuunnitelma kolmeksi tai useammaksi vuodeksi (suunnitelmakausi).

Talousarvio on taloussuunnitelman 1. vuosi.

Talousarvio ja -suunnitelma on laadittava siten, että ne toteuttavat kuntastrategiaa ja turvaavat edellytykset kunnan tehtävien hoitamiseen. Talousarviossa ja -suunnitelmassa hyväksytään kunnan ja kuntakonsernin toiminnan ja talouden tavoitteet.

Kaupunginvaltuusto hyväksyi 29.10.2018 vuoden 2019 tulo- ja kiinteistöveroprosentit (tulovero-% nostettiin 0,5 %-yksikköä 21,0 %:iin), joiden perusteella suuri osa -valtionosuuksien lisäksi - talousarvion tuloista on päätetty. Muut talousarvion osat vuodelle 2019 ja taloussuunnitelma vuosille 2021-2021 hyväksyttiin 10.12.2018. Valtuusto on tehnyt kokouksissaan 15.4.2019 ja 9.12.2019 alkuperäiseen talousarvioon erinäisiä määrärahamuutoksia, jotka näkyvät eri hallintokuntien tilinpäätöksissä.

Kaupunginvaltuusto hyväksyi 11.11.2019 vuoden 2020 tulo- ja kiinteistöveroprosentit, jotka olivat samat kuin vuonna 2019, mm. tulovero 21,0%, kiinteistövero 1,0%, asunnoista 0,5 %. Näillä perusteilla, kuten aiemminkin, suurin osa talousarvion tuloista on päätetty, valtionosuuksien lisäksi. Muut talousarvion osat vuodelle 2020 ja taloussuunnitelma vuosille 2021-2023 hyväksyttiin 9.12.2019. Tarkastuslautakunnan käsityksen mukaan tulee veroprosentit ja talousarvio käsitellä valtuustossa samalla kertaa. Tähän periaatteeseen kaupunginhallitus myös pyrki, tälläkin kertaa onnistumatta. Tämä tavoite on edelleen syytä olla ohjeena tänäkin vuonna, vaikka monista seikoista johtuen se on entistä haastavampaa.

Joulukuun 2018 valtuustossa päätettiin, että toimenpiteitä eri hallinnonalojen kustannusten säästötavoitteiden toteuttamiseksi käsitellään heti alkuvuonna 2019. Näitä toimenpiteitä taloustyöryhmä kaupunginhallituksen työrukkasena etsikin, mm. rekrytointikielto ilman kaupunginhallituksen lupaa oli voimassa koko vuoden ja on edelleen, myös henkilöstöä koskevat yt-neuvottelut käynnistettiin ja päätöksiä on tehty alkuvuodesta 2020.

Kaupungin taloudellinen tilanne

Toiminnallisten ja taloudellisten tavoitteiden asettaminen ja toteuttaminen

Sinänsä säästöjen hakeminen on erittäin vaikeata, koska säästö jollain hallinnonalalla voi aiheuttaa lisäkustannuksia toisella ja siten olla jopa kokonaistaloudellisesti negatiivista toimintaa.

Tarkastuslautakunta kiinnittää erityistä huomiota taas kerran siihen, että peruskaupungin vuoden 2019 alkuperäisessä talousarviossa oli arvioitu vuoden 2019 tilinpäätöksen alijäämäksi 0,5 miljoonaa euroa, kun toteutunut oli 3,6 miljoonaa euroa. Toimintakertomuksessa on kyllä selvitetty, miksi ero taas muodostui näin suureksi: kunnallisvero-%:n korotuksesta huolimatta kunnallisverotulot jäivät huomattavasti ennakoitua verohallinnon järjestelmäuudistusten aiheuttamien viiveiden takia, veronmaksajien määrä väheni, tosin kaupunki sai ennakoidut valtionosuuksia 1,65 miljoonaa euroa, mutta maksoi 0,8 miljoonaa tapaturmavakuutuksen jälkiseurantamaksua. Määrärahamuutokset eri hallintokunnissa valtuusto on kyllä hyväksynyt.

Loimaan Vesi-liikelaitos tuloutti kaupungille 0,4 miljoonaa euroa 3,1 miljoonan euron liikevaihdostaan (voitto-% 12,1). Aiempina vuosina oli tilinpäätöksissä liiankin paljon erillisiä kaupungin ja Vesi-liikelaitoksen tuloslaskelmia ja muita taulukoita. Nyt niiden vähentäminen on johtanut siihen, että vuoden 2019 tilinpäätöksessä ei ole lainkaan peruskaupungin erillistä tuloslaskelmaa ja tasetta ja alijäämästäkin käytetään vain liikelaitoksen tuloksella korjattua lukua 3,2 milj. euroa. Tarkastuslautakunnan mielestä tulee tilinpäätöksessä kertoa selkeästi myös peruskaupungin em. luvut ilman sisäisiä tuloja ja menoja.

Kaupungin konsernituloksen alijäämä oli 2,82 miljoonaa euroa (vuonna 2018 4,68 milj. euroa), taseessa on jäljellä ylijäämää 3,63 miljoonaa euroa (v. 2018 6,45 milj. euroa). Loimaan Kaukolämpö Oy:n positiivinen tulos on pienentänyt alijäämää verrattuna kaupungin tulokseen.

Vuoden 2020 talousarviossa on arvioitu ylijäämäksi 55.000 euroa, nykyisen maailmantilanteen vallitessa luku on varmasti varsin ohjeellinen. Olisi kuitenkin hyvä, jos kaupunki ei tee mitään isoja äkkiratkaisuja tämän pandemian takia, vaan toimii suunnitelmallisesti pitemmällä aikavälillä järkeviä toimenpiteitä talousongelmiin hakien.

Vuoden 2019 tilinpäätöksessä ja taloussuunnitelmassa vuosille 2021-2023 on jo hyvää pohjaa rakentaa tuleva vuoden 2021 kokonaistalousarvio riittävän ajoissa.

Kaupungin taloudellinen asema ja sen kehitys

Tuloslaskelman toteutumisvertailun mukaan **toimintatuotot** olivat 20,29 milj. €. Tämä on 1,22 milj. € alkuperäistä talousarviota vähemmän, mutta toteuma ylitti 0,14 milj. € muutetun talousarvion.

Toimintakulut olivat 114,10 milj. €, mikä alitti muutetun talousarvion 1,16 milj. €. Talousarvion toimintakuluihin oli tehty 0,98 milj. € lisäys. Menolajeittain tarkasteltuna talousarvion ylitykset muodostuivat henkilöstön eläkekuluista 0,54 milj. €, avustuksista 0,34 milj. € ja muista toimintakuluista 0,09 milj. €. Sen sijaan henkilöstökulut kokonaisuudessaan alittivat muutetun talousarvion 0,37 milj. €. Myös palvelujen ostot sekä aineet, tarvikkeet ja tavarat alittivat budjetin.

Toimintakate oli 1,29 milj. € eli 1,36 % vähemmän alijäämäinen kuin talousarviossa ennakoitiin. Toimintakate pieneni myös edelliseen vuoteen verrattuna 0,84 %.

Verotuloja kertyi 54,38 milj.€, mikä ylitti muutetun talousarvion 0,25 milj. €. Talousarviota oli korjattu verotulojen osalta 2,9 milj.€ pienemmäksi. Vuoteen 2018 verrattuna verotulot kasvoivat 1,1 milj. €.

Valtionosuuksia maksettiin kaupungille 40,95 milj. €. Tämä vastaa talousarvion mukaista tasoa (toteutumisaste 99,9 %). Vuoteen 2018 verrattuna valtionosuudet olivat samalla tasolla (6 t € pienemmät). Käyttötulot eli toimintatuotot, verotulot ja valtionosuudet kasvoivat edelliseen vuoteen verrattuna 0,81 milj. € ja samalla toimintakulut pienenivät 1,1 milj. €.

Kaupungin **vuosikate** oli 1,51 milj. €, mikä ylitti muutetun talousarvion 1,48 milj. €. Rahoituslaskelman toteutumisvertailun mukaan kaupungin lainakanta kasvoi 5,31 milj. €. Vanhoja lainoja lyhennettiin 4,69 milj. €, mutta uutta lainaa nostettiin 10 milj. €. Kaupungin lainakanta on 42,99 milj. €, mikä on **2 708 €/asukas**.

Kaupungin taloudellinen asema ja sen kehitys

Seuraavassa taulukossa on verrattu kaupungin taloutta vuosina 2018-2019 Manner-Suomen kuntien ja Loimaan kaupungin kokoluokan kuntien keskiarvoihin neljän tunnusluvun valossa.

	Vuosikate €/asukas		Vuosit e %		Lainakanta €/asukas	
	2018	2019	2	2019	2018	2019
Manner-Suomi	376	327	9	80 %	3 048	3 360
5 000 - 20 000	248	204	7	59 %	3 077	3 493
Loimaan kaupunki	-26	95	-	38 %	2 350	2 708

Lähde: Suomen Kuntaliitto. Vuosi 2019 on ennakkotieto

Vuosikatteella mitattava tulorahoitus on vahvistunut Loimaan kaupungissa vuoteen 2018 verrattuna. Vuosikate on kuitenkin yhä selvästi alle Manner-Suomen kuntien ja vertailuryhmän kuntien tason. Samoin poistoihin suhteutettu vuosikate on yhä muiden kuntien keskiarvoa heikompi, vaikka Loimaa onkin parantanut tunnuslukua huomattavasti edelliseen vuoteen verrattuna. Lainakanta per asukas on sen sijaan alle maan keskiarvon ja myös vertailu kuntia matalampi. Kertyneen yli-/alijäämän suhteen Loimaan tilanne on sekä vertailuryhmää että koko maan keskiarvoa heikompi ja kertynyt alijäämä on entisestään kasvanut edelliseen vuoteen verrattuna.

	Kertynyt yli-/alijäämä	
	2018	2019
Manner-Suomi	2 052	
10 000 - 20 000	867	
Loimaan kaupunki	-274	-478

Lähde: Kuntaliitto

Talouden tasapainottamistoimenpiteiden arviointi

Jos kunnan taseessa on kattamatonta alijäämää, on tarkastuslautakunnan kuntalain mukaan arvioitava talouden tasapainotuksen toteutumista tilikaudella sekä voimassa olevan taloussuunnitelman ja toimenpideohjelman riittävyyttä. Kaupungin taseessa on 31.12.2019 kertynyttä alijäämää 7,59 milj. €. Kertyneen alijäämän määrä kasvoi 3,19 milj. € tilikaudella 2019.

Loimaan kaupungin talouden tasapainottamisohjelma sisältyy vuoden 2020 talousarvioon ja vuosien 2021-2023 taloussuunnitelmaan. Tasapainottamisohjelman mukaan tilikausien 2020-2023 tulos on ylijäämäinen ja kertynyt alijäämä kääntyisi vielä vuoden 2019 alijäämän huomioiden ylijäämäiseksi vuonna 2023.

On kuitenkin huomioitavaa, että 2019 toteutui ennakoitua alijäämäisempänä ja näin ollen tasapainottamistoimenpiteiden asianmukaisuus ja riittävyys tulee käydä kriittisesti läpi ja tarvittaessa tehdä päätöksiä kireämmistä tai lisätoimenpiteistä, jotta seuraavina vuosina tavoiteltu ylijäämä saavutettaisiin ja talous saataisiin tasapainoiseksi aikataulussa.

Kuntalain mukaan toimintakertomuksessa tulee tehdä selkoa talouden tasapainotuksen toteutumisesta tilikaudella sekä voimassa olevan taloussuunnitelman ja toimenpideohjelman riittävyydestä talouden tasapainottamiseksi.

Toimintakertomuksen kohdassa 1.8 on käsitelty kaupungin talouden tasapainottamista. Talouden tasapainottamistoimenpiteitä ja niiden toteutumista olisi suositeltavaa avata vielä tarkemmin tilinpäätöksessä ja analysoida, miten tavoite saavutettiin ja jos siitä jäätin, mitkä olivat tähän johtaneet syyt.

Kuntakonsernin ohjaus ja valvonta konserniyhteisöille asetettujen tavoitteiden toteutuminen

Jo kuntalain mukaan tarkastuslautakunnan on arvioitava ovatko valtuuston asettamat toiminnalliset tavoitteet toteutuneet myös kuntakonsernissa. Vastaisuudessa on perusteltua kiinnittää talousarvion valmistelussa edelleen huomioita siihen, että myös konserniin kuuluville kaikille tytäryhtiöille asetetaan tavoitteet. Tavoitteiden avulla valtuustolla on näin mahdollisuus toteuttaa omistajaohjausta asianomaisen yhteisön lainsäädännön sallimissa rajoissa. Konsernin omavaraisuusaste oli 35,9 % (vuonna 2018, 38,8 %). Konsernin lainakanta on 3 657 €/asukas, mikä on 277 € enemmän per asukas kuin edellisenä vuonna.

Investoinnit

Kaupungin investointimenot vuonna 2019 olivat 3,18 milj. €, mikä jäi 0,94 milj. € muutettua talousarviota pienemmäksi. Investointimenot kasvoivat edelliseen vuoteen verrattuna hieman yli puoli miljoonaa euroa. Investointitulojen toteuma jäi talousarviosta 17 tuhatta euroa vajaaksi, mutta vuoteen 2018 verrattuna investointitulot laskivat 289 tuhatta euroa.

	TP 2018	TA + M 2019	TP 2019	Poikkeama	Käyttö %
Investointimenot	-2 623 026	-4 120 000	-3 182 020	937 980	77 %
Investointitulot	421 856	150 000	133 266	-16 734	89 %
Investoinnit netto	-2 201 170	-3 970 000	-3 048 753	921 247	77 %

Vuoden 2018 arviointikertomuksen toimenpide-esitysten toteutuminen ja yleisarvioita tilinpäätöksestä 2019

Vuoden 2018 arviointikertomuksessa oli hallintopalvelualan osalta useita toimenpide-esityksiä, joista monet olivat lähinnä teknisiä ja toimintakertomuksen tietosisältöä lisääviä. Muutamia esityksiä kaupunginhallitus onkin huomionnut, mutta monet odottavat edelleen toimeenpanoa. Tilinpäätöksen luotavuutta on merkittävästi parannettu, siitä voi lautakunta antaa kiitoksen.

Tilinpäätöksessä 2019 kiinnittää huomiota, että edelleenkin ei kaupunginvaltuuston varajäseniä ole mainittu (vaikka heille on tekstissä varattu paikkakin), ei myöskään ole kerrottu vaalilautakuntien ja -toimikuntien jäseniä, joilla oli merkittävä rooli kaksien valtakunnallisten vaalien järjestelyissä. Muutenkin voisi luottamushenkilöiden taulukoita tiivistää ja varmistaa paremmin niiden oikeellisuus (virheitä on useampia).

Edelleenkin tilinpäätöksessä ei ole kunnan tulosvertailuja edelliseen vuoteen, ei laskelmia ilman sisäisiä tuloja ja menoja eikä näiden sisäisten veloitusperusteita ole mainittu. Eri toimielinten kokoukset ei ole mainittu (vain valtuusto) eikä osallistumisaktiivisuutta, myöskään valtuuston valitsemia konserniin kuuluvien yhtiöiden hallitusten jäseniä ei ole kerrottu. Tilinpäätös toimisi hyvänä tietopankkina myös kuntalaisille heidän arvioidessaan mm. kaupungin luottamushenkilöiden toimintaa.

Kuntalain mukaan kuntalaisilla on mahdollisuus tehdä kuntalaisaloitteita, niihin jopa kannustetaan, mutta toimintakertomuksessa ei tällaista kunnallisdemokratian aluetta mainita lainkaan. Myöskään kaupungin nettisivuilla asiaa ei ole tuotu erityisesti esille, vaan siitä löytyy tietoa vain hakemalla.

Eri hallinnonalojen henkilömäärät ovat tilinpäätöksen sivulla 21 ja niistä on myös selvityksiä eri hallinnonalojen osuuksissa, mutta jostain syystä nämä tiedot eivät ole yhteneväisiä, vaan esimerkiksi sosiaali- ja terveystalouden luvut poikkeavat merkittävästi toisistaan. Nämä tiedot pitäisi korjata siellä, missä on virheitä ja saattaa yhteneväisiksi.

Kuntalaisten osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuuksien edistäminen

Kuntalain kuntastrategiaa koskevassa pykälässä (37§) edellytetään strategiassa otettavaksi huomioon kunnan asukkaiden osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuudet. Osallistavan päätöksenteon keskeisenä strategisena tavoitteena ja toimenpiteenä on, että asukkaat luottavat kaupungin päätöksentekoon ja ovat tyytyväisiä osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuuksiinsa asuinympäristönsä ja palvelujen järjestämisessä. Kuntalain 22 §:n mukaan asukkailla ja palvelujen käyttäjillä on oikeus osallistua ja vaikuttaa kunnan toimintaan. Sen mukaan valtuuston on pidettävä huolta monipuolisista ja vaikuttavista osallistumisen mahdollisuuksista. Kuntalaki mainitsee kuusi suositeltavaa toimenpidettä kansalaisten osallistumisen ja vaikuttamisen edistämiseksi.

Kuntalaisten osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuuksien edistämistapoja on tilinpäätöksessä 2019 kuvattu entistä paremmin. Esimerkkejä osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuuksien edistämistapoja on kuvattu nyt kaikkien palvelu-alojen osalta. Tilinpäätös ei sisällä kuitenkaan mainintoja esimerkiksi osallistumismahdollisuuksien järjestämisestä kunnan talouden suunnitteluun, vaikka Loimaan kaupunki järjesti kuulemistilaisuuden 16.9.2019 vuoden 2020 talousarvioon liittyen.

1. järjestetään keskustelu- ja kuulemistilaisuuksia sekä kuntalaisraateja	· Varhaiskasvatus- ja opetuspalvelut: Kouluverkko selvitykseen liittyen järjestetty yleinen keskustelu- ja kuulemistilaisuus.
2. selvitetään asukkaiden mielipiteitä ennen päätöksentekoa	· Hallintopalveluala/ Kaupunginjohtaja: Kuulemistilaisuus kaupungin budjetista 16.9.2019.
3. valitaan palveluiden käyttäjien edustajia kunnan toimielimiin	· Nuorisopalvelut: Loimaalla toimii nuorten osallisuuden ja nuorten asioiden edistäjänä nuorisovaltuusto, jolla ensimmäisenä Suomessa on oikeus tehdä valtuustoaloitteita.
4. järjestetään mahdollisuuksia osallistua kunnan talouden suunnitteluun	· Hallintopalveluala/ Kaupunginjohtaja: Kuulemistilaisuus kaupungin budjetista 16.9.2019
5. suunnitellaan ja kehitetään palveluja yhdessä palvelujen käyttäjien kanssa	<ul style="list-style-type: none"> · Strategialinjauksiin perustuvat tavoitteet: Kaupungin nettisivujen uudistus lisää sähköisiä osallistumiskanavia kuntalaisille, mutta sähköisen asiointin kehittämistyö on vasta alussa. · Varhaiskasvatus- ja opetuspalvelut: Päivähoitotoiminnan ja perusopetuksen laatua mitataan säännöllisesti palautearviointikyselyillä (ei vuonna 2019). · Vapaa-aikapalvelut: Vapaa-aikapalvelut ovat osaltaan kehittämässä kaikkien kuntalaisten mahdollisuuksia vaikuttaa omaa elinympäristöään koskeviin asioihin. · Nuorisopalvelut: Tieto- ja neuvontapalveluissa on käytössä omaa sivustoa mistastiedat.fi sekä valtakunnallista nuorteneelama.fi sivustoa. · Terveys- ja hoivapalvelut: THL:n asiakastytyvyyssmittaukset joka toinen vuosi (2018 alkaen): Terveysaseman vastaanottopalvelut, äitiys- ja lastenneuvolapalvelut. Hoitoon pääsy lääkäreiden ja hoitajien vastaanotoille, suun terveydenhuoltoon: seuranta ja kuntalaisten informointi kolme kertaa vuodessa. · Tekniikka- ja ympäristötoimi/ Ruoka- ja siivouspalvelut: Toteutettu siivouspalveluiden laatua mitataan säännöllisesti asiakaskyselyillä.
6. tuetaan asukkaiden, järjestöjen ja muiden yhteisöjen oma-aloitteista asioiden suunnittelua ja valmistelua	· Nuorisopalvelut: Nuorisopalveluiden tehtävänä on huolehtia, että nuorilla on mahdollisuus käyttää heille suunnattuja palveluja ja että heillä on mahdollisuuksia ja valmiuksia vaikuttaa elinolosuhteisiinsa.

Johtopäätöksiä:

Tarkastuslautakunta katsoo, että kuntalain edellyttämiä kuntalaisten osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuuksia on edelleen laajennettava. Raportointi tulee ottaa huomioon uuden kuntastrategian toteutumisen seurannassa.

Hallintopalveluala

Kaupunginvaltuusto

Vuoteen 2018 nähden valtuuston toimintakulut kasvoivat 8,3 % ja talousarvioon nähden 58,3 %, jota ei ole tekstissä kommentoitu. Kaupunginvaltuusto on kaupungin ylin päättävä elin, nyt toimintakertomuksessa mainitaan muutamia merkittävimpiä päätöksiä, joita valtuusto on tehnyt, jota tietoa tarkastuslautakunta edellisenä vuonna kaipasi. Tehtyjen valtuustoaloitteiden määrän lisäksi voisi mainita loppuun käsitellyt aloitteet.

Tarkastuslautakunta

Vuoteen 2018 nähden nettokulut pienenevät 30,3 % ja talousarvioon 25,9 %. Alitukset johtuivat siitä, että tilintarkastus kilpailutettiin kertomusvuonna ja uusi tilintarkastusyhteisö aloitti työnsä loppuvuodesta, jolloin laskutusta siirtyi seuraavalle vuodelle.

Keskusvaalilautakunta

Kertomusvuonna käytiin valtakunnalliset eduskunta- ja europarlamenttivaalit, joiden kustannukset maksoi valtio jopa niin, että kaupungille jäi ylijäämää.

Kaupunginhallitus

Tarkastuslautakunta esitti jo edellisessä kertomuksessaan, että hallintopalvelualan ja kaikkien muidenkin alojen vertailutiedoissa tulee olla myös vertailu edelliseen vuoteen, tätä ei ole toteutettu. Kaupunginhallituksen toimintakate (=nettokulut) kasvoi 38,6 % (edellisenä vuonna 28,2% ja 2016-2017 lisäys oli 21,1%), myös alkuperäiseen talousarvioon nähden ne ovat kasvaneet 8,4 %. Näin merkittävästä muutoksesta edelliseen vuoteen tulee tilinpäätöksessä antaa selvitys. Hallintokuntien tulee seurannassa kertoa muutos myös alkuperäiseen talousarvioon, näin voidaan todeta sen realistisuus.

Kaupungin uudet kotisivut ovat avautuneet helmikuussa 2020.

Yrityspalveluissa on kaupungin erilaiset yrityksiin kohdentuneet toimet vähentyneet merkittävästi, erityisesti yritysneuvonnassa. Kaupunginhallituksen kertomus-osassa on hallinnon sairauslomista ja tapaturmista selvitys, voisi selventää, että se koskee koko kaupungin henkilöstöä.

Elinvoima

Elinvoima-alan toimintakate oli (nettokulut) 8,3 % suurempi kuin edellisvuonna, alkuperäiseen talousarvioon nähden 5,8 % ja muutettuun talousarvioon verrattuna 6,3 % suurempi. Arviointikohdetalukosta puuttuu laskutoimituksia, asemakaavoja on valmistunut /hyväksytty 92,8 hehtaaria, tekstissä ei ole mainintaa kohteista. Työllisyyden hoidossa nuorisotyöttömien määrä on lisääntynyt ja myös aktivointitoimenpiteissä olevien henkilöiden määrä on kasvanut; voi olla hyvä asia, jos on "löydetty" lisää syrjäytyneitä tukitoimien piiriin, tekstissä muutoksesta ei ole kerrottu.

Konsernijohto

Kaupungilla on isot ostopalvelumenot ja siksi tarkastuslautakunta on esittänyt vuosien 2017 ja 2018 arviointikertomuksissa, että kaupunginhallitus antaisi niistä selvityksen, joten lautakunta uudistaa jälleen kerran tämän esityksen; kaupungin kirjanpidossa lienee omat tilit vähänkin merkittäville ostopalvelujen tuottajille, jolloin ostopalveluista saadaan parempi käsitys kaupungin kuukausittaisissa tilitilannearvioissa, joissa ei tosin ole tätä selvitystä enää jostain syystä viime aikoina ollut. Myös ostopalveluiden vaikutusta kaupungin työntekijöiden asemaan on syytä tarkastella pidemmällä aikajänteellä.

Kaupunginhallituksen alaisena toimivat taloustyöryhmä ja kaavatoimikunta, niiden toiminnasta ei ole paljon tietoa toimintakertomuksessa, vaikkei niillä suoraa päätösvaltaa olekaan niin, perustietoa toiminnasta on hyvä saada, erityisesti tämä koskee nykytilanteessa taloustyöryhmää.

Konserniyhtiöt ja muut osallisuudet

Tässäkin yhteydessä on syytä todeta, että kaupungin toimintakertomuksessa ei ole näiden konserniyhtiöiden hallinnon kokoonpanosta kerrottu mitään.

Kehitys Oy Kurittulassa ei ollut toimintaa vuonna 2019, mutta vuonna 2020 sen varoja ollaan käyttämässä uuden yhtiön, Kiinteistö Oy Loimaan Yrityspuisto, perustamiseen.

Kiinteistö Oy Telkantie 1 vuokrausaste on parantunut merkittävästi eli kaikki asunnot olivat vuodenvaihteessa vuokrattuina. Tilinpäätöksen pienestä tappiosta huolimatta yhtiön taloudellinen tilanne on hyvä.

Kiinteistö Oy Alastaro-kodin toiminnassa ei ole ollut erityisiä sen talouteen vaikuttavia tapahtumia vuoden 2019 aikana, yhtiö on käytännössä velaton. Kaupunki on myynyt vuonna 2018 omistamansa 60 % osakeosuuden 280.000 eurolla (365 euroa/h-am²) Attendo Oy:lle, mutta kauppa ei ole toteutunut. Asiasta tehty valitus Turun hallinto-oikeuteen on loppuvuonna hylätty eikä valitusta ole viety korkeimpaan hallinto-oikeuteen.

Kiinteistö Oy Loimaan vuokra-asunnot on viime vuodenkin tilinpäätöksensä informaation tyypistänyt niin vähiin kuin mahdollista, vaikka se on loimaalaisten kannalta hyvinkin merkittävä konserniyhtiö. Yhtiö ei kerro asuntojen määrää, ei mitään olennaisista tapahtumista vuoden aikana eikä tulevasta kehityksestä, ei vuokratasoa, ei lämmön, sähkön ja veden kulutustietoja ja vain kolme viidestä hallituksen jäsenestä on allekirjoittanut tilinpäätöksen.

Hulmin Huolto Oy:n toimintakertomuksesta ei oikein selviä sen kytköksiä kaupunkiin (vain omistus on ilmoitettu) tai Kiinteistö Oy Loimaan vuokra-asuntoihin. Huoneistoja on remontoitu, mutta ei kerrota, kenen huoneistoja, siistijöitä on ollut töissä, mutta ei tietoa, kenelle, henkilökunnan määrää ei ole ilmoitettu. Tämänkin tilinpäätöksen on allekirjoittanut vain kolme kuudesta hallituksen jäsenestä.

Loimaan Kaukolämpö Oy (kaupungin omistusosuus 51 %) tilinpäätös ja tulevaisuudennäkymät ovat edelleen hyvät, myös maltillinen osingonjakopolitiikka on järkevää. Kaupunki on myös kaukolämmön suurin käyttäjä, joten kannattaa tarkkaan harkita, minkälaista hintapolitiikkaa yhtiö harrastaa.

Loimaa on osakkaana tai jäsenenä Loimi-Hämeen Jätehuolto Oy:ssä, Lounais-Suomen koulutuskuntayhtymässä, Varsinais-Suomen sairaanhoitopiirin kuntayhtymässä ja Varsinais-Suomen Liitossa sekä Varsinais-Suomen erityishuoltopiirissä. Näissä yhteisöissä ei erityisesti kaupunkia koskevia tapahtumia ollut lukuun ottamatta toimintakertomuksen sivulla 137 oleva vuokravastuukohtaa, jossa on mainittu vuokravastuun olevan voimassa vuoteen 2041 ja se arvo vuonna 2019 oli 8.020.890 euroa (v. 2018 se oli 5.755.569 euroa). Tietävästi tämä summa on TYKS:n uuden sairaalan kustannuksista Loimaan osuus. Tarkastuslautakunnan mielestä tämä tulee selkeästi ilmoittaa liitetiedoissa ja myös syy, miksi summa on noussut 2.265.321 eurolla. Myös samalla sivulla olevista leasingvastuista tulee olla tarkempi selvitys.

Sosiaali- ja Terveyspalveluala

Yleistä

Vuoden 2018 tilinpäätökseen nähden nettokulut vähenivät 0,87 miljoonaa euroa (1,3 %), alkuperäiseen talousarvioon nähden kasvua oli 1,74 miljoonaa euroa (2,9 %) ja muutettuun talousarvioon nähden vähennys oli 1,1 miljoonaa euroa (1,7 %). Hyvinvointivaliokunnan tilinpäätöksessä on 0,8 miljoonan satunnainen erä, jota ei ole selitetty. Se ei kuitenkaan vaikuta kaupungin kokonaistilinpäätökseen. Viime vuonna pahimmat uhkakuvat eivät toteutuneet. Sosiaali- ja terveyspalveluala on ylivoimaisesti kaupungin suurin menoerä ja sillä on merkittävän suuret ostopalvelut. Nämä palvelut ovat lakisääteisiä ja niiden ennakoiminen talousarviossa on vaikeaa, mutta talousarviot on silti pyrittävä tekemään realistiselta pohjalta ottaen huomioon kaupungin ikärakenne ym. seikat. Lastensuojelussa on vireillä muutamia oikeusjuttuja, joita jo hallinto-oikeudessa on voitettukin, mutta asian hävinneet kunnat eivät ole luovuttaneet, vaan valittaneet korkeimpaan hallinto-oikeuteen.

Jatkuva henkilöstövaje ja suuri vaihtuvuus mm. lääkäreiden, sairaanhoitajien, muiden hoitajien ja sosiaalityöntekijöiden osalta ovat aiheuttaneet merkittäviä kustannus-lisäyksiä suoraan ja välillisesti myös muissa sosiaali- ja terveyspalvelualan menoissa. Varsinkin terveys- ja hoivapalveluissa on paljon toimia ja virkoja täyttämättä.

Kaupungin terveysasemaverkon tulevaisuutta on selvitelty ja se tulee pikaisesti ratkaista, myös TYKS Loimaan sairaalan rooli kunnan terveystarjonnassa tulee saattaa kestäväälle pohjalle.

Hyvinvointivaliokunnan pöytäkirjakäytännöstä

Tarkastuslautakunta kehottaa valiokuntaa tarkentamaan pöytäkirjakäytäntöään. Muista toimielimistä poiketen sillä on vain yksi pöytäkirjantarkastaja (valiokunnalla on toki asiassa hallintosäännön mukainen päätöksenteko-oikeus). Valiokunta on mm. äänestänyt kokouksissaan 29.1.2019 § 5 ja § 8 sekä 16.4.2019 § 28 ja ko. pöytäkirjoissa on kerrottu myös hallintosäännön mukaisesti puolesta ja vastaan äänestäneiden nimet. Kokouksissa 1.10.2019 § 78 ja 11.2.2020 § 11 on myös äänestetty, mutta äänestäneiden nimiä ei pöytäkirjassa ole. Äänestäneiden nimet tulee aina olla mainittuna. 1.10.2019 kokouksen äänestystulokset olivat 5-5 ja 0-10, mikä hämmentää lukijaa, kun hallintosäännön mukaan valiokunnassa on 9 jäsentä. Etsinnän jälkeen löytyi asiaan selitys, että valiokunnassa onkin itse asiassa 10 jäsentä eli Oripään kunnalla on edustus puheoikeudella ja äänestys-oikeudella, kun äänestys koskee myös Oripään kuntaa. Kokouksessa 11.2.2020 on äänestystulos ollut 5-4, joten oletettavasti Oripään edustaja on pidättäytynyt äänestyksestä, mutta sitä ei ole mainittu eikä käy ilmi, koska äänestäneiden nimiä ei pöytäkirjasta löydy.

Sosiaali- ja Terveyspalveluala

Hallinto

Palvelualue alitti talousarvionsa, johon oli saatu 30.000 euron lisämääräraha. Toteuma oli hieman yli 34 000 euroa parempi kuin budjetoitu. Tämä johtuu siitä, että sisäisiä tuloja on tullut noin 72 000 euroa budjetoitua enemmän. Tulos oli kuitenkin noin 15 800 euroa negatiivinen, mikä on hieman vähemmän kuin edellisenä vuonna, mutta ei ole merkittävä suhteessa palvelualan kokonaisbudjettiin.

Sosiaali- ja terveystoimialan johtavat viranhaltijat osallistuivat sote-uudistuksen valmisteluun eri työryhmissä. Maakunnallisen soten valmistelu keskeytettiin vuoden 2019 aikana. Loimaan kaupungin sosiaali- ja terveysjohtaja irtisanoutui virastaan ja tehtävä tuli avoimeksi 1.10.2019 lukien. Hallinnon toimintaa pidettiin yllä poikkeusjärjestelyin, kun johtava ylilääkäri ja sosiaalityön johtaja toimivat 1.10.2019-6.1.2020 viransijaisina.

Strategialinjauksiin perustuvien tavoitteiden toteutuminen

Sujuvan elämän kotikaupunki -tavoitteet toteutuivat seurannan osalta. Vaaditut kertomukset on tehty ja hyvinvointivaliokunta seuraa niitä.

"Jyvällä tulevaisuudesta" talouden tasapainottamiseen tähtääviä toiminnallisia muutoksia tehtiin ja mietittiin myös uusia, mutta toimialan talouden tasapainotus ei silti onnistunut.

Eri toimintojen kilpailutetut palvelut on aloittaneet toimintansa. Jo joulukuussa 2018 valmistui ja käynnistyi Hirvikoskella Attendo Mariianpuiston 41-paikkaisen ikäihmisten asumisyksikön toiminta. Aspa Oy:n kehitysvammaisten asumispalveluyksikkö aloitti Hulmilla. Mielenterveys- ja päihdekuntoutujien asumispalveluiden tuottamisen aloitti Attendon Kruunula. Sosiaalihuolto- ja vammaispalvelulain mukaiset kuljetuspalvelut kilpailutettiin joulukuussa 2018 ja uudet sopimukset tulivat voimaan 2.1.2019.

Sosiaalityö

Sosiaalityö ylitti talousarvionsa. Toteuma oli noin 219.000 euroa yli budjetoidun, mikä on alle 2 %. Siten toteutumisaste oli 102 %. Sosiaalityön tehtäväalueelta vähennettiin lisätalousarviossa 300.000 euroa tuloja ja lisättiin 213.900 euroa menoja. Tehtäväalueen toimintakulut kasvoivat edelliseen vuoteen verrattuna 4,8 %, mutta tulot olivat myös suuremmat. Kokonaistulos oli siksi hyvin vuoden 2018 kaltainen, talousarvion ylitys oli vain 6.800 euroa suurempi.

Sosiaali- ja Terveyspalveluala

Lastensuojelun kustannusvastuihin liittyviä oikeusprosesseja on ollut käynnissä kuuden lapsen osalta. Talousarviossa on oletettu, että niistä saataisiin myönteisiä päätöksiä. Siksi lastensuojeluun on budjetoitu 300.000 € tuloja, jotka eivät ole toteutuneet. Loimaalla on vielä runsaasti lapsuudenkodissa asuvia kehitysvammaisia, joten kehitysvammahuollon tarve tulee pysymään korkeana ja lisääntymään. Sosiaalityöntekijöitä koskee työvoimapula. Vuoden lopussa lastensuojelun sosiaalityöntekijöiden viidestä virasta kolme oli vailla kelpoisuusehdot täyttävää työntekijää.

Sosiaalityön strategialinjauksiin perustuvien tavoitteiden toteutuminen

Loimaa on ollut mukana maakunnallisessa lasten ja perheiden palvelujen kehittämishankkeessa (LAPE-hanke). Vaikka hanke on jo päättynyt, niin paikallisesti vuonna 2019 toimi vielä monialainen LAPE-työryhmä. Perhetukikeskuksen perustamista TYKS-Loimaan sairaalaan on valmisteltu ja osin toteutettu. Perhetyön ja neuvolan yhteistyötä jatketaan varhaisen ennaltaehkäisevän neuvolatoiminnan (Venla) muodossa. Lastensuojeluilmoituksia tehtiin Loimaalla 648, mikä on 35 enemmän kuin 2018. Siten niiden määrä kasvoi lähes 6 %, mikä on huolestuttavaa. Lastensuojelun menot olivat kuitenkin aivan samalla tasolla kuin vuonna 2018 eli 3,8 miljoonaa euroa. Kodin ulkopuolelle sijoitettujen lasten kokonaismäärä vuoden lopussa oli 33 ja laski edellisestä vuodesta (2018: 45) ja oli alle tavoitteena olleen 38. Tältä osin tilanne on parantunut. Vammaispuolustuksen palvelujen ja tukitoimien menot nousivat 12 % vuodesta 2018 ja olivat 3,4 miljoonaa euroa. Kehitysvammahuollon nettomenot jatkoivat myös edelleen kasvua. Ne olivat nyt 4,5 miljoonaa euroa, kun edellisenä vuonna summa oli 3,98 miljoonaa euroa. Kasvua oli siis jopa 13 %.

Terveys- ja hoivapalvelut

Vuoden 2018 tilinpäätökseen nähden toimintakate oli 0,67 milj. euroa parempi (1,3%), alkuperäiseen talousarvioon nähden 1645.875 euroa heikompi (+3,4 %) ja kun taas muutettuun talousarvioon nähden 1,08 milj. euroa parempi (2,1 %). Tilinpäätöksessä on 0,6 milj. euron satunnainen kuluerä, jolle ei ole kerrottu selitystä. Tilinpäätöksestä selviää, että asumispalveluiden hoitopäiviä ostetaan 42.687 kpl (v. 2017 25.771 ja v. 2018 35.971), kun omissa yksiköissä niitä on 29.189 (v.2017 37.831 ja v.2018 34.634). Siten ostopalvelujen osuus on n. 60 %. Omissa hoitokodeissa ei ole enää laitos-hoitoa lainkaan.

Ympäri maata ilmenneisiin ostopalveluiden epäkohtiin viitaten on kaupungin syytä päivittää toimintastrategiaansa tältä osin. Loimaalaisten avohoitokäynnit (ilman hammashoitoa) eri yksiköissä olivat yhteensä 122.869 kpl eli n. 8 käyntiä jokaista kuntalaista kohti. Lautakunta toivoo koko maasta vertailutietoa. Vuonna 2018 ns. keikkalääkärien kustannukset olivat suuret ja ylittivät merkittävästi talousarvion, vuodelta 2019 ei ole asiasta mitään mainintaa, tarkastuslautakunta haluaa asiaan päivityksen. Lähikuntien ja TYKS Loimaan sairaalan kanssa on käyty neuvotteluja seutukunnallisen sairaala- ja vuodeosastoratkaisusta, johon sairaalan osasto kolmella on valmiina 22 vuodepaikkaa. Toivottavasti nykytilanteesta huolimatta asiaan saadaan hyvä ratkaisu, joka antaa kunta- ja organisaatorajoista huolimatta kuntalaisille hyviä terveydenhoitopalveluita myös taloudellisesti. Kotisairaaloimintaa ei ole käynnistetty; siihenkin tulee saada kestävä pitempiaikainen ratkaisu.

Sivistyspalveluala

Sivistyspalvelualan nettokulut olivat vuoteen 2018 verrattuna 0,68 milj. € (2,5 %) ja myös talousarvioon verrattuna 0,47 milj. € (1,7%) pienemmät. Toimintatuotot olivat talousarvioon verrattuna 0,33 milj.€ (11%) suuremmat. Henkilöstökulut ylittyivät 0,37 milj. € (1,5%) ja muut kulut 0,14 milj. € (3,8%).

Varhaiskasvatus

Lasten päivähoito on saavuttanut asiakastytyväisyyskyselyssä tavoitellun hyvän laatutason. Päivähoidossa olevien lasten määrä on toteutunut selkeästi alle talousarvion. Päivähoidon kaikissa hoitomuodoissa ei saavutettu tavoiteltua kustannustasoa. Lasten päivähoidossa olevien osuus Loimaalla on valtakunnallisesti korkea.

Esiopetuksessa olevien lasten määrä on toteutunut selkeästi alle talousarvion.

Opetuspalvelut

Sivistystoimen hallinnon toimialalla on menossa laajasti eri palvelualueilla hankkeita, joihin on aktiivisesti haettu taloudellisia lisäresursseja. Vuoden aikana tuli joitakin määrärahaylityksiä, lähinnä sijaiskustannuksista. Kouluverkkoselvitys valmistui ja tuli hyväksytyksi valtuustossa vuonna 2019. Selvitystyön aikana aiheesta järjestettiin yleinen kuulemistilaisuus. Sivistyspalveluihin liittyviä riskitekijöitä on tunnistettu hyvin. Ne liittyvät muutos- ja selvitystyön tuomiin epävarmuustekijöihin sekä työolosuhteisiin. Työterveyteen ja työssä jaksamiseen on hyvä kiinnittää entistä enemmän huomiota.

Perusopetus

Perusopetuksessa oli meneillään hankkeita, joilla edistettiin koululaisten yhdenvertaisuutta ja osallisuutta sekä aktivoitiin mielekkääseen liikkumiseen.

Tehostetun ja erityisen tuen piirissä on ollut maan keskiarvoa enemmän oppilaita. Asiaan liittyviä syy-/seuraussuhteita olisi hyvä avata jossakin muodossa.

Perusopetuksen käyttökustannukset saavutettiin yksikköhinnan osalta. Vuonna 2019 ei toteutettu perusopetuksen laatua osoittavaa kyselyä. Perusopetuksen ryhmäkoot ovat keskimäärin valtakunnallisten ryhmäkokojen mukaisia. Loimaalla ryhmäkokojen osalta on merkittäviä eroavaisuuksia koulukohtaisesti.

Aamu ja iltapäivätoiminta on erittäin keskeistä perheille tarjottua matalan kynnyksen hoidollista ja tavoitteellista palvelua. Keskustan alueella oleva toiminta siirtyi vuoden aikana vuokratiloista omiin ajanmukaisiin tiloihin. Lähes kaikilla kouluilla on saatu ryhmät toteutettua. Palvelua ollaan järjestetty laajemmalle joukolle kuin sitä minimissään pitäisi tuottaa.

Tukipalveluiden kuraattorien paikat on saatu täytettyä ja oppilashuollon palvelutarpeeseen on pystytty vastaamaan hyvin. Yhden psykologin sijaisuus on jouduttu täyttämään ostopalveluna ja se on täytetty osapäiväisenä. Osapäiväisyydestä johtuen psykologin resurssit ovat niukassa, mutta kuluvan vuoden aikana asia on korjaantumassa.

Sivistyspalveluala

Vapaa-aikapalvelut

Kirjastopalveluiden kirjastokäyntien määrä kasvoi edellisvuoteen verrattuna. Kirjastotoimi järjesti vuoden aikana paljon tilaisuuksia yhteistyössä muiden tahojen kanssa. Kirjastoissa järjestetyt tilaisuudet olivat suosittuja. Kirjastojen lainausmäärät ovat olleet laskussa. Kirjastoissa on aktiivisesti kampanjoitu kuntalaisten aktivoimiseksi, mutta olisiko vielä jotain tehtävissä? Kirjastot ovat toteuttaneet hyvin kuntalaisten yhdenvertaisuutta sekä edistäneet heidän osallisuuttaan tarjoamalla hyvällä asiakasta kunnioittavalla asenteella tietopalvelua ja ohjausta. Lisäksi ne ovat tarjonneet tiloja opiskeluun, harrastamiseen, kansalaistoimintaan sekä yhteyskunnalliseen ja kulttuurienväliseen vuoropuheluun.

Kulttuuripalveluissa kaupungin toteuttama ja tukema kulttuuritarjonta on laajaa sekä monipuolista. Yhteistyössä eri toimijoiden kanssa on toteutettu merkittäviä tapahtumia sekä tuettu kansalaisjärjestöjä. Kuntalaisten ja järjestöjen kuulemistilaisuuksien kautta toimintaa voisi edelleen kehittää entistä vaikuttavammaksi. Alpo Jaakolan patsaspuiston kävijämäärät kasvoivat vuoden aikana merkittävästi.

Liikuntapalvelut toteuttavat tai mahdollistavat monipuolisesti ja tavoitteellisesti kuntalaisten hyvinvointia sekä luovat puitteet terveystuennalle.

Liikuntapalvelut tekevät paljon yhteistyötä muiden palvelualojen kanssa. Liikuntapalveluiden vaikuttavuudesta tulevaisuuden terveystuennoihin ja ennen kaikkea ihmisen elämänlaatuun tulisi pystyä jatkossa raportoimaan paremmin. Kaupungin tulisi vahvistaa sen merkitystä riittävästi resursoimalla. Hirvihoivin uusittu kuntosali ylitti vuoden aikana kävijä tavoitteensa.

Nuorisopalvelut tuottaa nuorisolain edellyttämiä palveluita alle 29-vuotiaille nuorille. Nuoria kuullaan tarkoituksenmukaisesti ja kaupungin nuorisovaltuusto on toiminut suunnannäyttäjänä valtakunnallisesti, kun sille annettiin ensimmäisenä Suomessa oikeus tehdä valtuustoaloitteita. Asiakkaille annetaan ohjausta tarvittaviin palveluihin. Palvelutarpeen tunnistamista ja palveluista tiedottamista tulisi kuitenkin tehostaa ja kohdentaa suoraan asiakkaalle. Haaste on suuri, sillä syrjäytymisvaarassa olevaa nuorta ei ole helppo tavoittaa informaatiotulvan keskellä. Haasteeseen on kuitenkin vastattu AVI:n etsivän nuorisotyön ja koulunuorisotyöhankkeiden avulla.

Työväenopisto on hyvin tukenut kuntalaisten aktiivisuutta, osaamista, sivistystä ja osallisuutta sekä edistänyt henkistä ja ruumiillista hyvinvointia. Kurssitarjonta on ollut laajaa ja sitä on toteutettu monien yhteistyötahojen kanssa menestyksellisesti. Tilaus- ja maksupalvelukoulutuksen tarve on ollut vähäistä. Onko tarve ollut todellisuudessa pientä vai onko tarve jäänyt tunnistamatta? Vai eivätkö palvelu ja tarve kohtaa? Toiminnan kehittämiseksi olisi hyvä järjestää kuntalaisille ja yhteistyötahoille kuulemistilaisuus, jossa selvitetään kurssitarjonnan tarpeita ja muita toiveita vapaalle sivistystyölle. Perinteisen vapaan sivistystyön lisäksi työväenopisto on tuottanut laadukasta ja tavoitteellista lasten ja nuorten taiteen perusopetusta.

Musiikkiopisto tuottaa laadukasta ja tavoitteellista musiikin ja tanssin opetusta. Musiikkiopisto tarjoaa avoimen linjan opetusta, jonka kustannukset katetaan opistomaksuilla. Musiikkiopiston markkinointia ja sen kohdentamista olisi hyvä selvittää. Laadukasta opetusta tulee tuoda jatkossa paremmin kuntalaisten tietoisuuteen. Vuonna 2019 tätä markkinointia on jatkettu kouluyhteistyön kautta.

Elinympäristöala

Elinympäristöalan toiminnan arviointia vaikeuttaa sen sisäisen laskutuksen suuri osuus kokonaisuudesta ja se, että laskutusperusteita ei ole kerrottu. Todettakoon kuitenkin, että ilman sisäisiä siirtoja toimintatuotot olivat muutetun talousarvion mukaiset, vuoteen 2018 nähden lisäystä oli 7,1 %. Toimintakuluissa muutettuun talous-arvioon (kuluja vähennetty 435.000 euroa alkuperäisestä) oli vähennystä 4,1 %, v. 2018 tilinpäätökseen verrattuna 4,9 %.

Kaupungilla on paljon kiinteistöjä hyvin hajallaan ja monet niistä on tyhjillään tai vajaakäytössä. Sisäilmanongelmat ja kiinteistöjen arvojen alaskirjauspaineet ovat vuosikausia rasittaneet taloutta, puhuttaneet ja edelleen puhuttavat kaupungin työntekijöitä, luottamushenkilöitä ja kuntalaisia. Tilintarkastajakin on kiinnittänyt huomiota mm. kuntaliitoksista johtuvaan kaupungin suureen kiinteistökantaan, sen käyttötarkoituksiin ja tasearvoihin. Myös tarkastuslautakunta pitää tärkeänä, että kaupungin taseessa nämä käyttöomaisuuserät ovat euromääräisesti oikealla tasolla.

Loimaan kaupungin 100 % omistama Hulmin Huolto Oy toimii osin samoissa tehtävissä kuin tekninen toimikin ja reviirirajat ovat välillä olleet epäselvät. Tarkastuslautakunta pitää tärkeänä saumatonta ja kitkatonta yhteistyötä näiden yksiköiden kesken.

Toimintakertomuksessa on selvitetty laaja-alaisesti sanallisesti ja graafisesti tehtäväalueita, joista se on vastuussa. Nämä toiminnot vaikuttavat merkittävästi kuntalaisten jokapäiväiseen elämään, siksi niiden toimivuus ja tasokkuus ovat kaikkien mielenkiinnon ja arvostelun kohteena. Siksi tilastojen ymmärrettävyyttä ja luettavuutta voisi parantaa värillisillä kaavioilla.

Kaupunki pyrkii tehostamaan tilojen käyttöä, jolloin tyhjäksi jääneitä tiloja voidaan joko myydä tai purkaa, tämä pienentää kaupungin ylläpitokustannuksia, jolloin myös korjausvelka pienenee. Loimaa jatkaa jatkossakin kunnallisia energiahankkeita ja -ohjelmia suunnitelmallisesti. Korjausten tekeminen nykyisellä edullisella lainarahalla voi olla pitkällä tähtäimellä järkevämpää, kuin siirtää päätöksentekoa eteenpäin. Priorisointeja on tehtävä, jotta hyvä ja taloudellinen kunnallistekniikan ylläpito säilyy.

Arvioinnista ja ylläpidosta tekee vaikeaa Loimaan alueellinen laajuus ja monimuotoisuus, optimaalisia ratkaisuja on haasteellista löytää. Siivouspalvelut sekä rakennus- ja ympäristövalvonta on tänä päivänä tärkeitä osa-alueita kaupungin toiminnassa, joiden arvoa ei aina ymmärretä. Nykyaikaisella seurannalla ja asiakkaiden kuulemisella voidaan toimintatapoja kehittää. Toimintakertomuksen investointimeno-osioista näkyy, että taloustilanteesta johtuen ei-pakollisia menoja on leikattu paljon alkuperäisestä talousarviosta ja siirretty tuleville vuosille, korjausvelkaa on syntynyt lisää. Kaupungin korjausvelka syntyy ikääntyvien kiinteistöjen ja katujen korjaustarpeesta.

Toteutuneista isommista investoinneista viime vuodelta mainittakoon Valtatie 9 liittymäjärjestelyt sekä katujen, teiden ja puistojen kunnostukset, jotka ovat parantaneet kaupunkikuvaa ja liikkumista sekä liikenneturvallisuutta. Kaupungin osuus liittymäjärjestelyjen ja alikulun kustannuksista oli 1,1 milj.e. Kaupungintalon remontista luopuminen oli järkevä päätös. Ylistaronkadun kiinteistön oston myötä investointitarve kuitenkin kasvoi.

Loimaan Vesi-Liikelaitos

Loimaan Vesi-liikelaitos on laadukkaiden ja ympäristöystävällisten vesihuoltopalvelujen tuottaja. Sen toiminnassa ja taloudenhoidossa on noudatettava liikelaitoksen talousarviota. Vesi-liikelaitos on kunnallinen palvelulaitos, jonka toimintaa säätelee muun muassa vesihuoltolaki ja monet EU:n yhä tiukentuvat määräykset niin jaettavan veden kuin jätevedenkin laatuvaatimuksista. Vuonna 2019 valmistui selvitys vesihuoltoyhteistyön vaihtoehtojen kehittämisestä yhdessä Ypäjän kunnan vesihuoltolaitoksen kanssa. Sen seurauksena käynnistettiin tarkempi selvitys Loimaan kaupungin ja Ypäjän kunnan yhteisen vesihuoltoyhtiön perustamiseksi. Selvityksen on tarkoitus valmistua kevään 2020 aikana. Olennaisimpina hankkeina valmistui Hulmin alueen ja Satakunnantien jätevesiviemärien saneeraus.

Tärkeimmät investointikohteet vuonna 2019 olivat: Hulmin alueen jätevesiviemärin saneeraus, Satakunnantien jätevesiviemärin saneeraus, huoltoauton hankinta, toimisto- ja varastorakennuksen suunnittelu. Tuloslaskelman 2019 mukaan liikelaitoksen tilinpäätös muodostui 403.419,34 euroa ylijäämäiseksi. Tulojen kasvun suurin syy oli taksujen korotus vuoden 2019 alussa. Taksat ovat kuitenkin olleet valtakunnan keskitason alapuolella.

Liikelaitos on vuonna 2019 täyttänyt talousvedelle asetetut **laatuvaatimukset** ja jäteveden johtamisluvan mukaiset ehdot.

- Tilikausi muodostui ylijäämäiseksi. Liikelaitos maksoi vuonna 2019 sille asetetun tavoitteen mukaisesti Loimaan kaupungille peruspääomasta 3,98 milj. euroa tuottoa 0.0 % eli 0.00 euroa.
- Vuotuiset investoinnit olivat 0,69 milj. euroa. Budjetoitu oli enintään 0,96 milj. euroa. Alitus johtui osan hankkeista siirryttyä vuodelle 2020.
- Taseen mukaan liikelaitoksen saamiset kunnalta 31.12.2019 ovat 5.01 milj. euroa (avaustaseessa 2019 oli 4,37 milj. euroa).

Henkilöstötilinpäätöksen mukaan henkilöstön määrä 31.12.2019 oli 13 henkilöä. Palkkakustannukset olivat yhteensä 0,53 milj. e. Henkilöstökustannukset kaikkiaan oli yhteensä 0,68 milj. euroa.

Kokouskäytännöistä Loimaan Veden johtokunnan esityslistoja ei ole kaupungin sähköisessä kokousjärjestelmässä. Tarkastuslautakunnan mielestä myös Loimaan Veden tulee muuttaa toimintaansa tältä osin muiden toimielinten käytäntöä vastaavaksi.

Metsämaan pienpuhdistamosta Kaupungin investoinneissa on mainittu Metsämaan pienpuhdistamohanke. Tarkastuslautakunnan mielestä sen tulee olla osa Loimaan Veden investointeja, koska on oletettavaa, että sieltä löytyy paras asiantuntijuus hankkeen toteuttamiseksi ja ylläpitämiseksi, myös taloudelliset resurssit.

Vuonna 2015 valmistunut uuden **jätevedenpuhdistamon** kokonaiskustannukset olivat 12,55 milj. euroa, joka rahoitettiin Kuntarahoitus Oyj:n kanssa sovitulla rahoitusleasingilla jätevedenpuhdistamoinvestointina. Sopimus on voimassa 25 vuotta. Loimaan Vedellä on vuokra-ajan päätyttyä oikeus lunastaa kiinteistö jäännösarvosta, joka on 20 % vuokrakohteen arvonnisäverottomasta hinnasta. Kirjanpidollisesti rahoitusleasing on vuokraa, joka kirjataan käyttömenoihin ja vuoden 2019 tilinpäätöksessä se näkyy liitetiedoissa siten, että pääoma on 9.89 milj. euroa ja v. 2020 on maksettava 0,48 milj. euroa.

Tarkastuslautakunnan toiminpide-esitykset

- Kaupunginvaltuusto käsittelee vuoden 2019 arviointikertomuksen.
- Kaupunginvaltuusto kehottaa kaupunginhallitusta ryhtymään tarvittaviin toimenpiteisiin, jotta tässä arviointikertomuksessa esiin tulleisiin asioihin kiinnitetään jatkossa riittävää huomiota ja tehdään tarvittavia korjaustoimenpiteitä.
- Tarkastuslautakunta esittää valtuustolle, että se pyytää kaupungin hallitukselta ja kaikilta valiokunnilta lausunnot tehtävistä ja tehdyistä toiminpiteistä 30.9. mennessä.

Lisäksi tarkastuslautakunta esittää seuraavaa:

- Kaupungin kokonaisalijäämä on edelleen kasvanut, siksi sen kattamisvelvoite jatkuu edelleen tulevana vuosina entistä haastavampana. Toimintamenojen kasvua tulee saada hillittyä niin, että toimintakatteen ylijäämällä voidaan kattaa normaalien korjausvelkainvestointien lisäksi vanhat alijäämät kunnallislain määräämässä ajassa. Kunnallisveroja, valtionapuja ja palvelumaksuja tulee kerätä niin paljon, että kaupungin kokonaistalous saadaan lakisääteiselle tasolle.
- Keskeistä on koko kuntakonsernin, sen hallinnon ja palveluverkkojen pikainen uudelleen organisointi hyödyntäen uusia tekniikoita ja erityisesti sähköisiä ratkaisuja. Tässä kannattaa hyödyntää pandemia-ajalta saatuja kokemuksia etätyöstä, jolloin myös toimitilojen määrää voidaan tarkastella kriittisesti.
- Maatamme ja koko maailmaa on tänä keväänä järkyttänyt koronaviruspandemia, joka on paitsi sairastuttanut ja johon menehtynyt valtava määrä ihmisiä, sekä aiheuttanut maailmanlaajuisen talouskriisin. Kriisin loppumisestakaan ei ole vielä millään taholla edes kohtuullisen varmaa tietoa. Siksi Loimaan kaupungin tulevien vuosien taloudellista asemaa ei voi kovinkaan tarkkaan ennakoida. Nämä muutamat kuukaudet ovat osoittaneet kuitenkin selkeästi, että pohjoismainen hyvinvointiyhteiskunta on paras organisaatio hoitamaan tämänkin tyyppistä kriisiä kansalaistensa hyvinvoinnin takamiseksi. Korona pandemian johdosta valtiolta mahdollisesti tulevat huojennukset, sekä jatkovaikutukset hallintoon ja toimintatapojen muutoksiin tulee ottaa huomioon päätöksiä tehdessä.

Lopuksi: Tarkastuslautakunta toteaa, että vaikka Loimaankin hallinto joutuu toimimaan poikkeusoloissa, niin siitä huolimatta on toiminnallisia ja taloudellisia ohjelmia vietävä eteenpäin. Silloin voimme tulevana vuosina tarjota loimaalaisille tasapainoisen talouden ja normaalit olosuhteet niin hyvinvoinnin, elinympäristön kuin sivistyksen ja kulttuurin saralla.

Allekirjoitukset

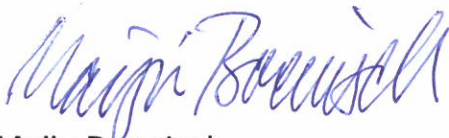
Loimaalla 27.5.2020

Jukka Laaksonen
puheenjohtaja

Sanni Kiviniemi
varapuheenjohtaja

Maiju Boenisch

Sampsa Heinonen

Anne Kuusinen

Hannes Mikkola

Antti Riuttaskorpi

